

Beleid bij exotische steekmuggen in Nederland

uitvoering en taken binnen de GGD

C.F.H. Raven, AIOS M&G, arts infectieziektebestrijding GGD West-Brabant
A. Backx, sociaal verpleegkundige, Bureau Gezondheid, Milieu, Veiligheid
A.J Jacobi, beleidsmedewerker RIVM/C1b/LCI

Februari 2013

1 Achtergrond

Exotische muggen hebben zich in Nederland nog niet gevestigd. Door import van exotische muggen en uitbreiding van natuurlijke habitat is het mogelijk dat deze muggen zich op termijn wel vestigen in Nederland. Deze exotische muggen kunnen als vector dienen en daarmee potentieel infectieziekten overdragen. Voorbeelden hiervan zijn *Aedes albopictus* voor Dengue, West Nilevirus en Chikungunya en *Aedes aegypti* voor Gele koorts. Hiermee vormen zij een bedreiging voor de volksgezondheid in Nederland. De Nederlandse overheid heeft daarom beleid geformuleerd dat erop gericht is de vestiging van exotische muggen in Nederland te voorkomen. Exotische muggen worden bestreden door larven en volwassen muggen te verdelgen met biociden (larviciden en adulticiden) en door potentiële broedplaatsen te verwijderen in en rondom de positieve bedrijven of locaties.

Sinds 2009 is het Centrum Monitoring Vectoren (CMV) opgericht als onderdeel van de Nederlandse Voedsel en Warenautoriteit (NVWA) om de surveillance naar exotische muggen in Nederland mogelijk te maken. Surveillance op hoogrisico-locaties vindt onder andere plaats bij bandenbedrijven in Nederland waar import van gebruikte banden plaatsvindt. [1] De procedures die volgen op een vondst van exotische muggen staan in bijlage 1 schematisch weergegeven. [2]

In deze tekst worden de rol van de ketenpartners in de muggenbestrijding en de taken en verantwoordelijkheden binnen de GGD beschreven. Deze aanpak is gebaseerd op de werkwijze van GGD West-Brabant en het bureau Gezondheid, Milieu en Veiligheid, die de afgelopen jaren betrokken zijn geweest bij de bestrijding van

exotische steekmuggen op een aantal locaties binnen hun werkgebied. De taak van de GGD spitst zich enerzijds toe op het voorlichten van bewoners rondom de vindplaatsen van exotische muggen. Anderzijds heeft de GGD een taak in de ondersteuning en advisering van de betreffende gemeente om de uitvoering van de bestrijding goed te laten verlopen.

Maatregelen gericht op bestrijding van exotische vectoren zoals de tijgermug zijn volgens de Wet publieke gezondheid een verantwoordelijkheid van de gemeente. Omdat het hier om een relatief nieuw probleem gaat en er beperkte kennis is over de te nemen maatregelen, wordt dit vooralsnog uitgevoerd onder landelijke regie van het RIVM. Het ministerie van VWS neemt besluiten over maatregelen en financiert de vectorbestrijding.

Betrokken organisaties en hun rol (zie ook bijlage 1: Stroomdiagram werkwijze vondst exotische mug)

- RIVM/ Clb /LCI (Landelijke Coördinatie Infectieziektebestrijding): regierol, onder andere melding naar de GGD.
www.rivm.nl (030-2747000)
- CMV (Centrum Monitoring Vectoren, onderdeel van Nederlandse Voedsel en Waren Autoriteit): kenniscentrum op het gebied van vectoren die ziekten kunnen overbrengen. Monitoring naar het voorkomen van exotische muggen in Nederland.
cmv@minlnv.nl (0800 - 0488)
- NVWA (Nederlandse Voedsel en Waren Autoriteit): coördinatie bestrijding exotische muggen.
www.nvwa.nl (0800 - 0488)
- KAD (Kenniscentrum Dierplagen): ondersteuning uitvoering muggenbestrijding.
www.kad.nl (0317- 419660)
- Particulier bestrijdingsbedrijf: uitvoering muggenbestrijding onder supervisie van de NVWA.
- Ministerie van VWS (Volksgezondheid, Welzijn en Sport): o.a. besluitvorming, afstemming berichtgeving, aanvraag vrijstelling bestrijdingsmiddelen.
<http://www.rijksoverheid.nl/ministeries/vws> (070 - 3407911)
- Ministerie van I&M (Infrastructuur en Milieu): toekennen vrijstelling bestrijdingsmiddelen.
<http://www.rijksoverheid.nl/ministeries/ienm> (070 - 4560000)
- GGD: ondersteuning en advisering gemeenten en ondersteuning bij voorlichting en risicocommunicatie richting bewoners.
- Gemeente: taken in het kader van de Wet publieke gezondheid.

2 Werkwijze bij een melding aan de GGD

2.1 Melding bekend scenario

1. RIVM/Centrum Infectieziektebestrijding meldt aan de afdeling infectieziektebestrijding van de GGD de aanwezigheid van invasieve exoten en geeft aan op welke locatie deze zijn aangetroffen. Bij deze melding wordt indien bekend aangegeven wanneer de bestrijding wordt uitgevoerd en hoe communicatie over deze vondst zal plaatsvinden. Het RIVM/ LCI geeft dit signaal afhankelijk van de urgentie buiten kantooruren aan de dienstdoende arts infectieziektebestrijding (IZB) van de betreffende GGD.
2. De arts infectieziektebestrijding neemt contact op met coördinator bestrijding NVWA over aanpak van de bestrijding en stemt af over het informeren van de betreffende gemeente.
3. De arts IZB brengt na deze melding de volgende afdelingen intern binnen de GGD op de hoogte:
 1. management/teamleiding;
 2. afdeling medische milieukunde;
 3. afdeling communicatie: voor eventuele persvragen en intranet/website.
4. De arts IZB informeert de volgende externe partijen:
 - burgemeester en wethouder volksgezondheid van betreffende gemeente;
 - afdeling voorlichting van de gemeente.

Deze communicatie vindt zo snel mogelijk na melding van de vondst van een exotische mug plaats, in afstemming met de coördinator NVWA.

Taken infectieziektebestrijding

- In overleg met LCI een beeld vormen van de infectieziekerisico's voor de volksgezondheid van de situatie.
- Contact leggen met de gemeente (burgemeester, wethouder/ ambtenaar volksgezondheid) over de bestrijding van de exotische muggen in relatie met de risico's voor de volksgezondheid. Initiëren van overleg met NVWA, GGD en gemeente met als doel gegevensuitwisseling over de aanpak van bestrijding en het afstemmen van communicatie voorafgaand aan de bestrijding.
- Op korte termijn intern overleg plannen met afdelingen medische milieukunde en communicatie over de realisatie van de voorgestelde aanpak van de muggenbestrijding op de gemelde locatie. Afhankelijk van de locatie (industrieterrein, dichtbij woonomgeving) kan hierbij ook de beleidsmedewerker van de GGD over de betreffende gemeente aanwezig zijn. In dit overleg wordt gesproken over het voorgestelde plan van aanpak, de taakverdeling, de voorlichting en communicatie (flyers/folders, website, persbericht, etc.).

- Beantwoorden publieksvragen over infectieziekten gerelateerd aan exotische muggen.

Taken medische milieukunde

- Contact leggen met coördinator NVWA over de aanpak van de muggenbestrijding en eventuele wijzigingen hierin.
- Samen met de NVWA een bezoek brengen aan het positieve bedrijf of locatie.
- Een inventarisatie maken van risicosituaties/locaties rondom de plaats van bestrijding, zoals een jachthaven, woonhuizen, volkstuinen enz. Bij vragen over de risico-inschatting naar toepassing van biociden kan hierover contact met het LCI worden opgenomen.
- Beoordelen (aan de hand van voorgaande inventarisatie) of de risicocommunicatie ter plaatse door NVWA uitgevoerd kan worden of vraagt om ondersteuning van de afdeling medische milieukunde (en afstemming coördinator NVWA).
- Inhoudelijke aanvullingen/opmerkingen aanleveren over bestrijdingsmaatregelen (info folder, flyer etc.). NVWA levert concept flyers/folders aan de GGD, afdeling medische milieukunde.
- Publieksvragen beantwoorden over de toepassing biociden bij bestrijding van exotische muggen.

Publieksvragen

Publieksvragen worden beantwoord door de afdeling infectieziekten of medische milieukunde, afhankelijk van de vraagstelling. Stel een Q&A op voor de website van de GGD. Ook kan verwezen worden naar de websites van NVWA of RIVM over dit onderwerp.

Communicatie buiten de GGD

Stem communicatieafspraken en -middelen (flyers, Q&A's websites) met alle betrokken ketenpartners af om een eenduidige boodschap te waarborgen. Afhankelijk van de situatie kan het ministerie van VWS of NVWA besluiten een persbericht op te stellen. Stem in dat geval communicatieafspraken af met de communicatieafdeling van de GGD, de communicatieafdeling van de gemeente en de persafdeling van het betreffende ministerie.

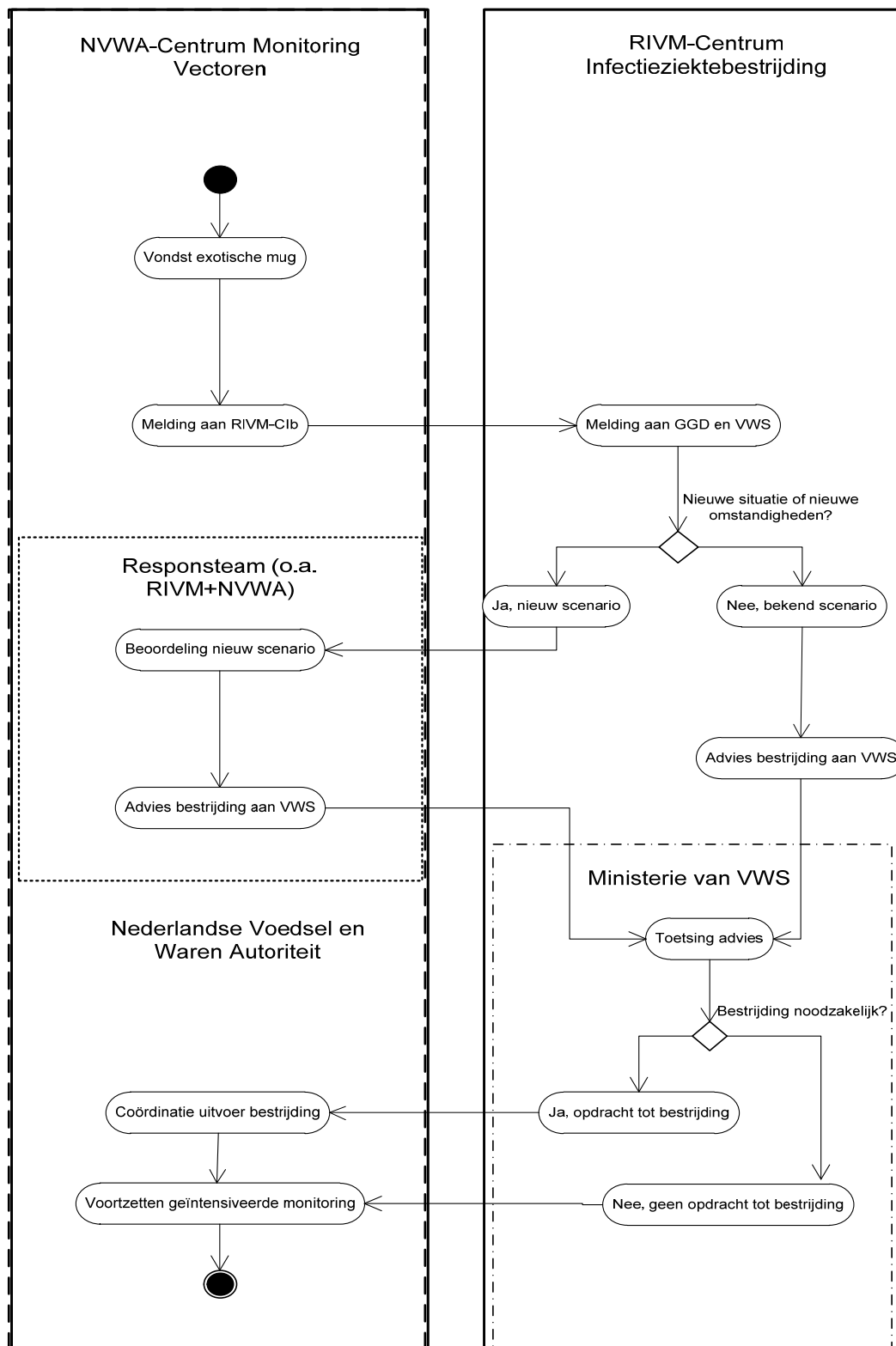
2.2 Melding nieuw scenario

1. RIVM/Centrum Infectieziektebestrijding meldt aan de afdeling infectieziektebestrijding van de GGD de aanwezigheid van invasieve exoten en geeft aan op welke locatie deze zijn aangetroffen.
2. Vervolgafspraken over de aanpak worden in het responsteam (interne opschalingsstructuur Clb) gemaakt en zijn leidend voor de aanpak exotische muggenbestrijding (bijlage 1). Deze afspraken kunnen afwijken van deze werkinstructie.

3 Referenties

1. Scholte E, Den Hartog W, Dik M, Schoelitsz B, Brooks M, Schaffner F, Foussadier R, Braks M, Beeuwkes J. *Introduction and control of three invasive mosquito species in the Netherlands, July-October 2010*. Euro Surveill. 2010 Nov 11;15(45).
2. Riesmeijer et al. *Preventie en bestrijding van exotische muggen in Nederland. Bijlage 1*. Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) Okt 2012.
3. *Wet publieke gezondheid, nr. 3 memorie van toelichting 2007-2008*. 313 16

Bijlage 1. Stroomdiagram werkwijze vondst exotische mug

Toelichting

Vondst exotische mug

Signalen van muggen komen van het Centrum Monitoring Vectoren (CMV). Het CMV monitort sinds 2009 bij bepaalde risicolocaties op muggen en vormt een kenniscentrum op gebied van vectoren die ziekten kunnen overbrengen. Het CMV monitort op vectoren zoals teken, knutten en muggen. Het is een taak van het CMV om eventueel determinatie of brononderzoek uit te voeren na meldingen of vondsten.

Melding aan RIVM-CIb

Opvallende signalen van muggen worden door het CMV gemeld aan het RIVM-CIb via de voorwacht van de Landelijke Coördinatie Infectieziektebereiding (LCI). Hierbij wordt de locatie en gemeente vermeld alsmede welke vector(en) er gevonden zijn en het aantal. De voorwacht bespreekt het signaal met de achterwacht, beoordeelt het signaal en bepaalt of verdere acties vereist zijn. Dit is een standaard werkwijze binnen de responsstructuur van het RIVM-CIb. Bij de beoordeling wordt gebruik gemaakt van humane en veterinaire kennis vanuit Z&O, IDS, NVWA, CVI en andere partijen.

Melding aan GGD en VWS

De LCI zal de melding van de vondst doorgeven aan VWS en aan de afdeling medische milieukunde en de afdeling Infectieziekten van de desbetreffende GGD en aangeven welke stappen er nog zullen volgen. Deze voorwaarschuwing aan de GGD is van belang omdat de GGD hiermee zich al kan voorbereiden op de betrokkenheid bij de bestrijding en eventueel participeren in het responsteam die kan volgen op de melding.

Bekend scenario

Wanneer er sprake is van een vondst op een locatie waar al eerder bestrijding heeft plaatsgevonden, is er geen reden om het responsteam bij elkaar te roepen omdat de bestrijdingsstrategie al bekend is. De afhandeling van de melding zal bestaan uit het bespreken van de situatie met het ministerie van VWS waarbij het RIVM op basis van eerdere besluitvorming adviseert om tot bestrijding van de vectoren over te gaan.

Nieuw scenario

Indien de situatie nieuw is zal het LCI het responsteam bij elkaar roepen omdat een risicobeoordeling uitgevoerd moet worden.

Beoordeling nieuw scenario

Het responsteam is een opgeschaald, op interventie gericht team dat bijeenkomt binnen het RIVM. Het besluit of bij een uitbraak of incident het responsteam bijeen wordt geroepen ligt bij het hoofd of plaatsvervangend hoofd LCI. Afhankelijk van de situatie wordt bepaald welke expertise nodig is en worden deskundigen uitgenodigd van binnen en buiten het RIVM. In het responsteam worden alle relevante zaken besproken die nodig zijn om op basis van een gedegen risicoanalyse tot een advies

over de bestrijding te komen. De bijeenkomst wordt voorgezeten door de directeur van het RIVM-Cib of het hoofd van de LCI. De werkwijze, agenda en verslaglegging in de vergadering is conform de bestaande LCI-procedures.

Toetsing VWS

VWS toetst het advies van het LCI, dan wel het responsteam, en besluit (al dan niet) tot maatregelen.

Coördinatie uitvoer bestrijding

De NVWA zal in opdracht van VWS de uitvoering van de bestrijding coördineren, daarbij gebruikmakend van de expertise van het Kenniscentrum Dierplagen (KAD).

Voortzetten geïntensiveerde monitoring

Door middel van geïntensiveerde monitoring door het CMV wordt bepaald of de genomen maatregelen afdoende zijn.